

DE PIONIERS

Wonen wordt steeds mooier én duurzamer, mede dankzij circulaire doeners als Hylke Faber en Mirjam Schull van **Brokkenmákers**.

HYLKE FABER & MIRJAM SCHULL

‘We laten geen stukje van de Dom verloren gaan’

OVER BROKKENMÁKERS

Werk Hylke Faber en Mirjam Schull van Brokkenmákers begeleiden (bouw) bedrijven en organisaties bij de overgang naar een circulaire werkwijze. Een van hun projecten is het hergebruiken van ‘puin’ uit de Utrechtse Domtoren.

Doel ‘Onze wereld duurzamer en mooier maken. We combineren circulaire kennis, creatieve daadkracht en lef om dit te realiseren.’

Toekomst ‘Een wereld zonder uitstoot, afval en uitval. In een duurzame samenleving wordt rekening gehouden met mens, milieu en materiaal.’

BROKKENMAKERS.NL

restauratie heeft dus echt waarde. Zowel economische, als ook cultuurhistorische en materiaalwaarde. En niet te vergeten een belevingswaarde. Ofwel: de meerwaarde zit in méér waarden. Dus mag er geen stukje steen verloren gaan. Zo bedachten wij het project ‘Van Dom tot steengoed’, waarbij puin, originele ornamenten en brokstukken vrijgekomen tijdens de renovatie, worden hergebruikt. Door dit project komen verleden, heden en toekomst samen.’ Hylke: ‘De stenen waaruit de toren is opgebouwd, zijn al eeuwen onderdeel van de stad en haar geschiedenis. Omdat wij in een lineaire economie leven, gooien we dingen vaak na eenmalig gebruik weg. In de tijd dat de Domtoren werd gebouwd,

deed men daar niet aan. Toen bewaarde en hergebruikte mensen alles, zeker ook bouwmaterialen. Daar kun je veel van leren.’

Wat gebeurt er met het restmateriaal?

Mirjam: ‘We brengen het in een nieuwe vorm in de openbare ruimte terug. Bijvoorbeeld een bank gemaakt van ornamenten, een kunstwerk in het Máximapark en een onderwaterrif in de Singel. We hebben Utrechters gevraagd aan een ideeënwedstrijd mee te doen. Daar zijn leuke producten uit voortgekomen, waarin stukjes Domtoren zijn verwerkt, zoals de decoratieve Domletter.’ Hylke: ‘Bijzonder zijn ook de Domstenen. Dit zijn circulaire bakstenen waarvan in totaal één miljoen stuks worden gemaakt. New Horizon, een bedrijf dat aan *urban mining* doet, maakt het puin geschikt om toe te passen in de Domstenen. Bakstenenfabrikant Wienerberger produceert ze. Aan elke baksteen wordt restmateriaal van de Domtoren toegevoegd. De bakstenen zijn bestemd voor huizenbouw in duurzame Utrechtse nieuwbouwwijken als Merwede en Cartesius. Niet alleen krijgt het puin zo een tweede leven in de stad zelf, ook dragen Domstenen bij aan het voorkomen van sloopafval en verspilling van bruikbare bouwmaterialen. Dit proces kun je natuurlijk

Hoe is Brokkenmákers ontstaan?

Hylke: ‘De Domtoren bracht ons samen. Ik ben van huis uit business developer en Mirjam circulaire expert en duurzaam ondernemer. Drie jaar geleden was ik op zoek naar een partner in crime om circulaire projecten mee te realiseren. Ik kwam Mirjam tegen en zij had een fantastisch idee voor de Domtoren, die op dat moment grootscheeps werd gerenoveerd. Het puin dat daarbij vrijkwam, dreigde als vulmiddel onder de snelweg terecht te komen. Eeuwig zonde. Want weggooid is oliedom en hoogwaardig hergebruik is steengoed. Mirjam en ik zijn beiden langetermijndenkers én -doeners: we besloten onze krachten te bundelen onder de geuzennaam Brokkenmákers. Want wij, samen met de mensen met wie wij werken, máken de brokken veroorzaakt door de lineaire economie, waarin ‘single use producten’ een groot probleem zijn. Zo maken wij het verschil.’

Wat maakt de Dom-resten zo waardevol?

Mirjam: ‘De toren is hét icoon van Utrecht. Het betekent al generaties lang heel veel voor inwoners van de stad. Het restmateriaal uit de

'HET IDEE DAT JE EEN MATERIAAL EENMALIG TOEPAST EN DAN WEGGOOIT, IS EIGENLIJK TE BIZAR VOOR WOORDEN'

ook in andere steden toepassen. Overal waar een iconisch gebouw wordt afgebroken of gerenoveerd.'

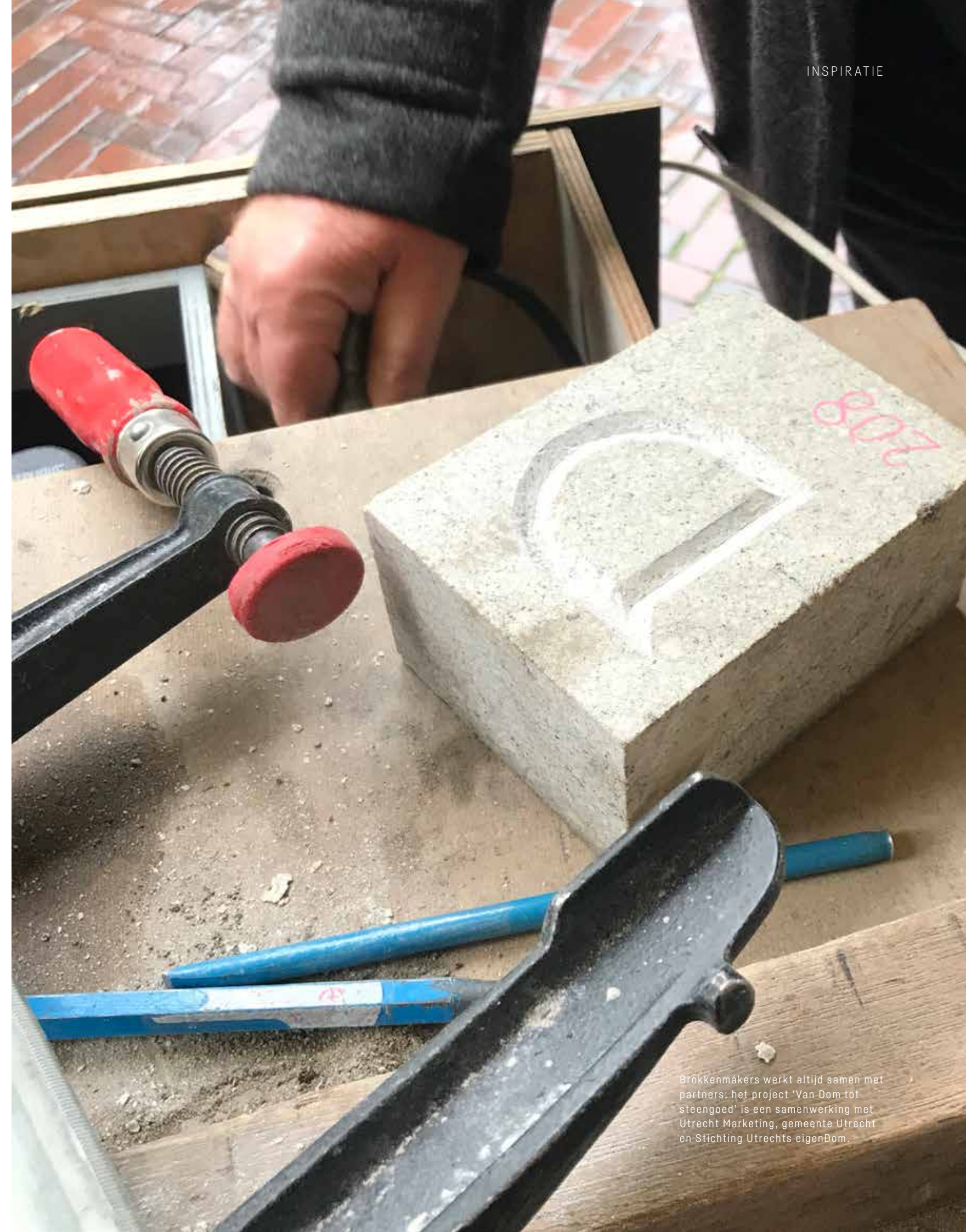
Hebben jullie nog meer eigen projecten?

Hylke: 'Zeker! In heel Europa worden bijvoorbeeld plastic steiger-netten na eenmalig gebruik verbrand of gestort. Met verlies van grondstoffen, vervuiling en uitstoot tot gevolg. Wij doen nu onderzoek hoe steiger-netten als grondstof voor hoogwaardige circulaire bouwproducten gebruikt kunnen worden. Het idee dat je plastic, een materiaal dat over honderd jaar nóg bestaat, eenmalig toepast en dan weggooit, is eigenlijk te bizar voor woorden.' Mirjam: 'Bij single use plastic is de levensduur van het materiaal lang, maar de gebruiksduur kort. Daar zit een kapitale ontwerpfout in. Je moet al in de ontwerpfase kijken waar een product voor bestemd is, en daar het materiaal op aanpassen.' Hylke: 'En bijvoorbeeld voor biologisch afbreekbare materialen kiezen. Nog beter is om afval helemaal uit het productieproces te laten verdwijnen, zodat er geen afvalstromen meer bestaan.' Mirjam: 'Als Brokkenmakers kijken we met andere ogen naar afval en zien overal potentie, tot het voorkómen en hoogwaardig hergebruik ervan. Neem de bomen in een stad: gekapte bomen worden versnipperd en verbrand. Wij beschouwen de stad liever als productiebos, waarbij je de juiste type bomen plant en uiteindelijk hout in lokale gebouwen verwerkt, of in een speeltoestel in de buurt. De toepassingen zijn legio en het hout kan zo nog generaties mee.' ☺

Boven: ornamenten die overblijven bij de renovatie van de Utrechtse Domtoren kunnen een nieuw leven krijgen, als ze op een andere decoratieve plek worden verwerkt. *Onder:* de fraaie rode Domstenen, waarin puin uit de eeuwenoude toren is verwerkt. *Rechts:* met de hand uitgehouwen Domletter die weer een nieuwe bestemming kan krijgen.

FOTOGRAFIE: BROKKENMAKERS, NEW HORIZON, UTRECHT MARKETING, STICHTING UTRECHTS EIGENDOM TEKST: CAROLINE WESTDIJK

Brokkenmakers werkt altijd samen met partners: het project 'Van-Dom tot steengoed' is een samenwerking met Utrecht Marketing, gemeente Utrecht en Stichting Utrechts eigenDm.